

К.е.н. Яковенко Р. В., Тертілова О. С.

Кіровоградський національний технічний університет

БОРОТЬБА З БЕЗРОБІТТЯМ ЯК ПОЛІТИКА РОЗШИРЕННЯ МІСТКОСТІ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ

Проблема вузькості та структурної недосконалості внутрішнього ринку України обговорюється досить давно. Ознаками цієї вузькості є різке падіння реальних доходів населення протягом останніх років та рівень середнього доходу, який ледве наближається до прожиткового мінімуму, що обмежує споживчий попит; низький рівень прибутків підприємств; недостатні обсяги інвестиційної діяльності, що обмежує попит на продукцію виробничого та інвестиційного призначення – все це є, з одного боку причиною, а з іншого – наслідком досить високого рівня безробіття. Дуже негативно на внутрішній ринок впливають також платіжна криза та дефіцит ліквідних ресурсів підприємств і висока вартість кредитних ресурсів, насамперед – для інвестиційних кредитів.

Структурні деформації знаходять свій вияв у недовершеності розвитку ринків. По-перше, відбувається некоректне визначення вартості товарів. По-друге, порушуються зв'язки між окремими економічними суб'єктами, галузями, регіонами тощо. По-третє, ускладнено зв'язок між виробником і споживачем. Через крайню обмеженість споживача в коштах його вимоги до товарів знижуються, він переключається на більш дешеві, незважаючи на їх якість. По-четверте, вузькі ринки частіше та легше підпадають під раптові впливи, на їхню динаміку впливає більше неекономічних чинників (зокрема проблеми інфраструктури, різного роду політичні чинники тощо). Наслідок – виникнення раптових непередбачуваних дисбалансів ринків. Це дестабілізує відтворювальний процес, змушуючи уряд вживати стабілізаційні заходи, які часто суперечать потребам економічного зростання [1, с. 49].

Перераховані наслідки ведуть до уповільнення формування в Україні повноцінної ринкової економіки, а саме: перешкоджають становленню конкурентоспроможних підприємств; сприяють збереженню монополізації

ринків; ведуть до необґрунтованого завищення цін; стають на заваді поширенню ефекту галузевого зростання на всю економіку; сприяють „тінізації” економіки, розвитку корупції. Це створює суттєві загрози економічній безпеці України, веде до деформації дії основних ринкових законів. Останнє, в свою чергу, знижує ефективність економічної стратегії держави.

Однією з ефективних стратегій держави в питанні розширення місткості ринку – є зниження рівня безробіття. Безробіття завдає державі значних економічних збитків. Згідно з оцінками експертів, збільшення безробіття на 1% призводить до втрати близько 2% обсягів річного випуску продукції. Головна проблема від безробіття – невипущена продукція. Чим вищий рівень безробіття, тим значнішим буде відставання ВВП – а це призведе звуження місткості внутрішнього ринку [3, с. 315].

Найважче боротися з циклічним безробіттям, для вирішення такої задачі найбільш ефективними є наступні заходи:

1) створення умов для росту попиту на товари. Оскільки попит на ринку праці – похідний і залежить від ситуації на ринках товарів і послуг, то зайнятість зростає, а безробіття впаде в тому випадку, якщо товарні ринки пред’являть більший попит і для його задоволення треба буде найняти додаткових працівників. Способами збільшення попиту є:

- стимулювання росту експорту. Це може призвести до росту обсягів виробництва і, відповідно, – зайнятості на них;
- підтримка і заохочення інвестицій у реконструкцію підприємств з метою підвищення конкурентоздатності продукції.

2) створення умов для скорочення пропозиції праці. Очевидно, що чим менше людей претендують на робочі місця, тим легше знайти роботу навіть при тому ж числі вільних робочих місць;

3) створення умов для росту самозайнятості. Зміст такого роду програм полягає в тому, що людям допомагають відкрити власну справу, щоб вони

могли прогодувати себе і свою родину, навіть якщо їм не вдається знайти роботу по найму;

4) реалізація програм підтримки молодих працівників.

Державне стимулювання зайнятості здійснюється за такими основними методами. До прямих методів належать: 1) законодавче регулювання умов найму та використання робочої сили (трудове законодавство); 2) стимулювання створення нових робочих місць та пропозиції робочої сили; 3) заходи щодо збереження та підвищення рівня зайнятості на підприємствах.

До найпоширеніших непрямих методів боротьби з безробіттям належать: 1) державна фінансова політика (асигнування та субсидії); 2) монетарна політика (регулювання грошового обігу); 3) фіскальна політика (зміна податкових ставок); 4) виплати різних видів допомоги на випадок безробіття.

Загалом в Україні відсутня цілісна модель ринку праці, а політика зайнятості ґрунтується не на визначенні реальних масштабів безробіття, створенні передумов для його скорочення та розробки комплексної системи соціального страхування, а на концепції лише працевлаштування. У зв'язку з цим було б доцільно розробити стратегічну концепцію державної та регіональної політики зайнятості, яка б базувалась на реальній ціні товару „робоча сила” та довгостроковій програмі погодження макроекономічних і регіональних інтересів реформування економіки з урахуванням міжнародного досвіду стабілізації та відновлення динаміки її зростання [2, с. 183].

Література:

1. Жаліло Я. Економічна стратегія держави : теорія, методологія, практика : Монографія. – К. : НІСД, 2003. – 368 с.

2. Мельникова В. І., Климова Н. І. Макроекономіка : навч. посіб. – [2-ге вид.]. – К. : ВД „Професіонал”, 2005. – 400 с.

3. Панчишин С. Макроекономіка : навч. посіб. – К. : Либідь, 2001. – 616 с.

4. Яковенко Р. В. Національна економіка : навч. посіб. – [2-ге вид., випр.]. – Кіровоград : „КОД”, 2010. – 548 с. : іл.